

SORIN DUMITRESCU... despre

PĂRINTELE GALERIU NECUNOScutUL

Fragmente din Conferința ținută în iulie 2013, la Sfânta Mănăstire Oașa

Am spus că voi vorbi astăzi despre *Părintele Galeriu, mai puțin cunoscutul*. De exemplu, cel de acolo (*arată spre fotografia de pe afișul conferinței*) nu prea seamănă cu Părintele. Veți spune : cum se poate, doar e o fotografie ? Da, dar fotograful n-a fost cine știe ce Eu când mă uit la imagine observ că nu are mai nimic din Părintele Galeriu. Poate l-a luat într-un moment ingrat. La urma urmei și Sfinții au momente când arată „ingrat”, mai ales când sunt mucenici !

„Eu sunt dogmatician”

Prin urmare, acest simpozion este organizat cu prilejul împlinirii a 10 ani de când s-a săvârșit Părintele nostru, care este și Părintele duhovnicesc al familiei mele, iar biserica unde a slujit Părintele este biserica mea de metanie. Desigur, am venit aici pentru a-l evoca și omagia.

Paradoxul e că oricât de cunoscut ar fi Părintele – deoarece a fost mediatizat abuziv în primii ani de după 1989, când era mereu solicitat la televizor, încât intelectualii exasperați nu mai suportau să-l urmărească „iarăși pe Popa Galeriu...”, a rămas până astăzi cunoscut doar parțial. Ca să nu mai pomenesc de faptul că în România marile spirite nu prea ajung să aibă recenzente. Fiindcă nu are cine să scrie despre ei. De pildă, cine să scrie despre Noica ? – ca să începem cu intelectualii „laici”. Cine să scrie despre Părintele Stăniloae ? Desigur, au scris mulți care au lăudat lucrarea de la prima pagină până la ultima, dar fără să adauge nimic, doar ca să arate că au citit-o, pentru a culege snopul de notorietate, „periindu-se pe ei”, cum zice Eminescu. Cine să scrie despre Anton Dimitriu ? Dar despre Coman ? Teologii scriu unii despre alții, dar „specializat”, fără a fi pe înțelesul multora dintre noi. Iată de ce pomenirea Părintelui și comentarea operei și persoanei sale trebuie urgent făcută fiindcă nimeni nu s-a ocupat serios până acum ! Să luăm aminte, că Părintele Galeriu avea și răspunderea unei parohii, spre deosebire de Părintele Stăniloae, care avea dezlegare de a nu sluji la o biserică, aceasta prin hotărârea Patriarhilor Iustinian și mai apoi a lui Teoctist : „Stai acasă, Părinte, pentru noi e mai bine să stai acasă și să scrii. Când vrei să mergi la Biserică, la Sfânta Liturghie, drum liber ! Dar nu te mai osteni. Ostenește-te acasă și scrie ! De scrisul tău avem nevoie urgentă”. Iată de ce, puțin cunoscut ca teolog, Părintele Galeriu îmi spunea adesea : „Domnu’ Sorin, eu sunt dogmatician; culmea, m-au trecut la omiletică” (adică tehnicile predicii, cum se organizează o predică), „dar eu sunt dogmatist, frate !” Și era destulă durere în sufletul lui. Dimensiunea dogmatică reușea să o recupereze în predici, la biserică ! Lucrările sale musteau de dogmatică. Cred că sunt printre primii care le-am publicat în presa de după 1989, în *România Liberă*, apoi, abundant, în *Ziua* – ziare politice, ai căror șefi, temându-se poate de Domnul ! s-au hotărât măcar atât să facă : să publice articole de teologie și credință. De aceea să rămânem recunoscători lui Petre Mihai Băcanu de la *România Liberă* și lui Sorin

Roșca Stănescu de la *Ziua*. Când nu s-a mai putut, când reclamațiile – fie de la greco-catolici, fie de la alții – se înteteau, eram grațios eliberat ! Așa a fost la *România Liberă*... În sensul că ți se făcea o atmosfera insuportabilă, încât nici măcar o secundă nu mai voiai să stai. Iar de la *Ziua*, altfel : înceta ziarul, „chipurile” din lipsă de bani.

Avva avea un umor inimitabil

Dar să reiau : teologia dogmatică a Părintelui, născută în Biserică, de față cu cei mai puțin instruiți enoriași – ei fiind cei care impuneau cât de complicat să vorbească Părintele, – a atins cote excepționale, pe care ceilalți teologi le-au plătit cu preț greu, fiindcă pe ei nu-i citea mai nimeni. Lumea multă nu e introdusă în noțiunile de bază și nu e deprinsă cu terminologia obișnuită a teologilor... De aceea lumea e neobișnuită cu aceste lucruri, e necunoscătoare. Cu toate astea slujind Părintele a elaborat o teologie cu totul specială, cu totul ieșită din comun, pe care lumea românească a credinței încă nu o cunoaște... O teologie care schimbă fața creștinismului omiletic, sau mai exact, îi redă fața, îl scoate din pietism. Acest tip eclesial de teologie dogmatică practică în biserică, se plia perfect pe ce mi-a spus de nenumărate ori : *Domnu' Sorin, zice, mie nu-mi prea place acasă; mai degrabă eu aș sta în biserică*. Altădată venea preoteasa cu ceaiul, noi eram sub patrafir să ne spovedim, iar dânsul, bând din ceașcă (*face gestul de-a sorbi din ceașcă*) ne îndemna blând : *Zi, frate !*

Avea un umor inimitabil, și chiar și umorul lui era tot iubitor. Odată am fost la el acasă de dimineață, pe la ora 10, pe când scria la masa de lucru iar pe mână stângă dormea un motan. Și zic : – *Părinte, ne ziceați că rostul găinii este să facă ouă, iar al pisicii să prindă șoareci; atunci ce caută motanul să doarmă pe mână dumneavoastră ? Domnu' Sorin, – dânsul este domnul Alioșa. Vă rog să vorbiți mai încet !*

În sfârșit, sufletul slujește trupului, dar nu poate sfinții un trup care-i nelalocul lui. Iată de ce dânsul spunea (astea nu se știu nici până azi) : – *Domnu' Sorin, eu când eram tânăr umblam la cursuri, alergând de la Ralea la Călinescu, de la Călinescu la Negulescu, ș.a.m.d, fără să am timp de altceva. Din contră, Dumneavoastră ați pierdut timp pe Bulevard după fete; eu n-am avut când să pierd acest timp. Și din cauza asta observ că dumneavoastră, aici în București, aveți cu toții un fel de nebunie cu iubirea. Domnule, dragostea-i făcută ca să faci copii, așa cum câinele latră la străini, iar găina face ouă*”. Totul intra într-un determinism, prin care îți arăta că nu trebuie numaidecât să te căsătorești cu cea pe care o iubești de pieri ! Ce propunea era pliat pe Facere. În Facere ni se spune : *Să-i dăm lui Adam femeie ca să-i fie în ajutor*.¹ Deci nu ca s-o iubească, pur și simplu, ci ca prin iubire să-i fie de ajutor. Dacă toți s-ar căsători așa, alta ar fi viața !

¹ „Și a zis Domnul Dumnezeu : «Nu este bine să fie omul singur; să-i facem ajutor potrivit pentru el». Și Domnul Dumnezeu, Care făcuse din pământ toate fiarele câmpului și toate păsările cerului, le-a adus la Adam, ca să vadă cum le va numi; așa ca toate ființele vii să se numească precum le va numi Adam. Și a pus Adam nume tuturor animalelor și tuturor păsărilor cerului și tuturor fiarelor sălbatice; dar pentru Adam nu s-a găsit ajutor pe potrivă lui” (Facerea 2 : 18-20). De observat că Eva a fost creată *după* ce Adam a pus nume animalelor, respectiv după instituirea limbajului (n. ed. A.D.).

Creștinism cult și pietism

Vorbeam de *pietism*. Ce este pietismul ? Plasarea cunoașterii doctrinei pe loc secund. Pe primul loc fiind efuziunile sentimentale. Francezii o numesc *la foi du charbonnier* – credința cărbunarului, un fel de credință poporană, de care e plină și România ! De asta am venit aici: ca să fiți străini acestui comportament.

Să luăm un exemplu : știți de ce, la Nașterea Domnului, în peșteră, alături de Prunc, se află un bou și un asin ? De ce ? Știe cineva care este rostul prezenței acestor două animale domestice lângă Pruncul Divin ? Catolicii zic: fiind seară și răcoare, răsuflarea bouului și asinului îl încălzeau pe Prunc ! Fals ! Iată textul biblic din Isaia 1, 3: *Boul își cunoaște stăpânul și asinul ieslea Domnului său, dar Israel nu mă cunoaște, poporul meu nu mă pricepe*. Aceste cuvinte redimensionează și recalibrează tot sensul icoanei în duh eshatologic, apocaliptic. Această imagine este doar aparent blândă și jovială. În realitate ea exprimă frust punctul de vedere al lui Dumnezeu: „*Israelul nu mă mai cunoaște și nu mă mai pricepe*”. Ați observat ? Sunt două verbe cu două semnificații diferite : *nu mă mai cunoaște* înseamnă că Israelul nu mai crede, fiindcă Dumnezeu prin credință se face cunoscut. El este primul. O spune Însuși Domnul : *Credința-i de la Dumnezeu*. Iar priceperea ? E treaba noastră, prieteni: puneți mâna pe carte, ca studenți, fiindcă aveți toate posibilitățile, sau ascultați-i pe preoți. Iar dacă preotul bate fierul la rece ! nimic nu vă împiedică să vă mutați la altul... În ce mă privește am avut o singură dată un conflict cu Părintele – scap de el acum spunându-vi-l vouă – când, în urma unei neînțelegeri, m-am hotărât să părăsesc biserica de metanie, împreună cu soția mea. Și-am umblat hai-hui prin tot Bucureștiul... Pe-atunci scriam la ziarul *Ziua*, mă cunoștea toată lumea bisericească – și preoții, imediat ce mă vedeau în biserică, la Liturghie, se străduiau să își modifice discursul, și să dea maximum din ei ! Doar venise presa ! Am fost aproape la toate bisericile, și timp de un an am lipsit de la biserica mea, fiindcă eram supărat cu Părintele. Ei bine, m-am întors cu coada între picioare, fiindcă am constatat că în restul bisericilor era trist de tot ce se întâmpla. Se predica plat și deseori fără har : un lucru groaznic, care m-a înspăimântat ! Părintele, ca preot de mir, era cam singurul care predica incitant și cult. Stăniloae nu prea avea ocazia să predice. Rar se întâmpla ca totuși unii preoți să îl cheme ca să comenteze omilia zilei. Vedeți dumneavoastră, acest creștinism pietist s-a răspândit peste tot. Și aș vrea – dar nu de complezență, ca invitat, ci sincer – să aduc înaltă laudă Starețului acestei mănăstiri, Părintele Justin, care îndrăznește să aducă înapoi creștinismul cult. *Creștinism cult* e o tautologie. Fiindcă Dumnezeu este Atotștiutorul. Creștinii doar se străduiesc să împlinească cele spuse de Domnul. Deci dumneavoastră, dacă ați venit aici, trebuie să ciuliți urechea cu atenție la tot ce vi se spune și să nu părăsiți terenul când vi se pare că nu înțelegeți.

Jertfă și Răscumpărare – o lucrare excepțională

L-am văzut prima dată pe Petre Țuțea la o cafenea în București (eram student, era o pauză între cursuri). Auzindu-l, mă șocase modul cum râdea. Vuia toată cafenea ! Am făcut

demersuri enorme pentru a fi primit la masa lui; erau vreo șase înși care cenzurau mesenii, încât cu greu am ajuns acolo și asta datorită unui prieten-actor. Am fost uimit să constat că hohotul enorm de râs era cel care încheia totdeauna un șir, o salbă de raționamente, raționamente pe care le auzeau doar cei de la masă, iar când încheia o serie de cugetări, râdea cu o poftă molipsitoare, scurt și tare, de se întorcea toată cafeneaua. În acea zi cel mai des repetase două nume: Spengler și Kant. Auzisem de ei la facultate (dar, la aceste ore de la noi la facultate, ajunsesem la perfecțiune: cei din primele rânduri ne desenam cu carioca pe pleoape niște pupile mari și dormeam așa, cu niște „ochi beliți”, ca de vietate mesopotamiană, ațintiți pe profesorul care ne lăuda întrebând clasa : *De ce dâșii pot fi atenți ?* – când colo, noi dormeam !) Dar acum voiam să văd ce e cu Kant... Și m-am trezit luând *Critica rațiunii pure*, ce-am găsit și eu prin casă. Două ore n-am putut trece de prima pagină. Însă voința de a trece de pagina 1... asta e cheia, să ai acea imensă răbdare pentru răspunsul pe care îl vei primi abia după pagina a treia, a patra, în cel mai bun caz ! După ce am trecut de pagina 1, am reușit, în două săptămâni, să parcurg 20 de pagini. Apoi, când m-am reîntors la masa domnului Țuțea, hopa ! Începeam nițel să înțeleg pe unde bate...

Acest Părinte, pe care îl prăznuim, a scris o lucrare pe care nu prea o citește nimeni : *Jertfă și Răscumpărare* – teza sa de doctorat. Părintele Stăniloae scrisese despre ea : *O lucrare excepțională !* Atunci când dânsul mi-a spus cu modestie : *Știți, și Părintele Stăniloae a zis că e foarte bună*, mi-am zis în sinea mea : *se mai complimentează și teologii unii pe alții, mai ales la nivel înalt !* Am citit-o abia după moartea Părintelui. Este o carte absolut extraordinară, de o noutate teologică și de o unicitate desăvârșită. Vă rog, luați-o, este o sărbătoare a minții și a inimii de la prima pagină până la ultima. În plus, răstoarnă toate efuziunile teoretice din unele biserici.

Fără precedentul Facerii Lumii

Ei bine, în lucrarea asta de care vă spun, *Jertfă și Răscumpărare*, Părintele are îndrăzneala să declare următorul lucru, comentând enunțul : *Dumnezeu–Logosul a făcut lumea din nimic – ex nihilo*. Zice Părintele : *Nu e bine tradus termenul ! Corect ar fi: făcutele sunt fără precedent*. Adică facerea cerului și a pământului, a zilei și a nopții, toate sunt *fără precedent*. Bunăoară, vă întreb : Dumnezeu are suflet ?

Din sală – Are de toate.

S. D. – Nu ! Vă rog să mă credeți, țin conferințe în toată țara și întrebarea asta am pus-o multora. Puțini știu, deși scrie clar în Scriptură : *Duh e Dumnezeu !* Păi și sufletul nu e duh ? Nu e. Sfântul Vasile Cel Mare numește duhul omului „sufletul sufletului”. Adică, atunci când Domnul îl face pe Adam, mai întâi face un binom *suflet-trup, trup însuflețit, cum e și al cățelului, al castorului, al tigrlui, al cintezoiiului*. Puteți dumneavoastră spune că acestea sunt lipsite de suflet ? Priviți *Animal Planet, National Geographic*, peste tot sunt exemple multiple care arată carne însuflețită, trupul însuflețit al vîetăților. Acest trup însuflețit al vîetăților, devine la om, prin suflarea Duhului Sfânt, *sufletul sufletului*, care nu se mai desparte de om, iar după